

**2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XXXIX):**  
**Tribuna „element de ordine și cultură” – Patenta împăratească despre**  
**publicațiuni, răspânditori, confiscare ... acte penibile!**

Rubricile  
Tribunei  
(1884)

Serviciul  
telegrafic  
al  
Tribunei

Voci  
simpatice

Revista  
ziarelor

Cronica

Varietăți

Sciri din  
țară

Correspondențe  
particulare

Păcatele  
noastre

...

**Tabloul proceselor politice 1884-1894**

**Despre patenta împăratească de presă!**  
 -responsabilitatea pentru cuprinsul penibil al tipăriturilor-

Cine vrea să publice o publicațiune periodică e dator să aducă ... această intențiune la cunoscința presidiului magistratului pe teritoriul căruia apare ziarul ...:

I. Numele și locuința proprietarului editor, și, dacă e editor separat, și numele și locuința acestuia.  
 II. Numele și locuința redactorului, care trebuie să posedă condițiunile cerute de lege dela un redactor, ear dacă pe ziar sunt mai mulți redactori, numele și locuința tuturor.  
 III. Numele și locuința tipografului.  
 IV. Titlul tipăriturii periodice, timpul aparițiunii și natura cuprinsului intenționat. ...

Din cele 47 de procese, în 13 au fost acuzate ziarele „Observatoriul”, „Gazeta Transilvaniei”, „Romänische Revue”, „Luminatorul” și „Dreptatea”



**TRIBUNA - element de ordine și cultură**  
**34 procese contra TRIBUNEI și TRIBUNIȘTILOR**

Rubricile  
Tribunei  
(1884)

Bursele  
„de  
Budapesta”  
„de  
Viena”  
și  
„de  
Bucuresci”

**Poșta  
ultimă**

**Grup  
de  
tribuniști:**

I. Bechaitz  
S. Albini  
G.B. Dulcă  
M. Pirvu  
I. Rusu-Sirianu  
G. Coșbuc

Cotidianul „Tribuna” prezenta realitatea cotidiană din imperiul austro-ungar, dar și din România. Cotidianul avea rubrica permanentă «Serviciul telegrafic al „Tribunei»» cu știri din multe orașe ale lumii: „Viena, Bucuresci, Londra, Belgrad, Porthsmouth, Newyork, Budapest, Berlin, Madrid, Lima, Cair, Fiume, Triest, Granada”, etc. Zilnic, românii puteau afla cotațiile aurului și a principalelor monede europene la Bursele „de Budapesta”, „de Viena” și „de Bucuresci”, comparațiile fiind utile micii și tinerei burghezii române. Rubrica „Poșta ultimă” prezenta știrile importante transmise cu poșta. O serie de rubrici „Voci simpatice”, „Revista ziarelor”, „Cronica”, „Varietăți”, „Sciri din țară”, „Correspondențe particulare”, „Păcatele noastre”, sintetizau știrile din presa locală și străină. Ioan Slavici a subliniat, în editoriale, că Tribuna reprezintă „un element de ordine și cultură”, contribuind la edificarea unei adevărate școli de presă românești.

Tribuniștii cunoșteau prevederile legale valabile în Transilvania sec. al XIX-lea, emise prin **Patenta de presă** – «patenta împăratească din 27 mai 1852, modificată prin Ordonanțele din 25 martie 1867, din 14 maiu 1871 și 22 aprilie 1872, ale guvernului ungiuresc». În cap. III. „**Despre publicațiunile periodice**” §9 se stipula că „tipăritură periodică numai acea tipăritură, care apare cel puțin de doue ori la lună, fără considerare dacă apare ori nu la intervale egale de timp”, iar la §10 și 11: «Cine vrea să publice (să editeze) o publicațiune periodică e dator să aducă, înainte, această intențiune la cunoscința presidiului magistratului pe teritoriul căruia apare ziarul. Această insinuare trebuie să cuprindă: I. Numele și locuința proprietarului editor, și, dacă e editor separat, și numele și locuința acestuia. II. Numele și locuința redactorului, care trebuie să posedă condițiunile cerute de lege dela un redactor, ear dacă pe ziar sunt mai mulți redactori, numele și locuința tuturor. III.

Numele și locuința tipografului. IV. Titlul tipăriturii periodice, timpul apariției și natura cuprinsului intenționat. Dacă pentru publicațiunea periodică, ce se intenționează a se edita, urmează a se depune cauțiune, editorul e obligat a justifica înainte de începerea publicării, depunerea cauțiunii și a încunoșciința în același timp despre aceasta și pe acusatorul public de pe lângă judecătoria de presă din Mureș-Oșorhei. Deasemeni editorul e obligat a anunța în scris, înainte de continuarea publicării, pe presidiul magistratului despre ori-ce schimbări privitoare la dispozițiunile cuprinse (...). Contravenind la dispozițiunile aceste, pelângă pedeapsa prevăzută în §28 al procedurii de presă, judecătoria poate suprima ziarul până la îndeplinirea condițiilor regulamentare. Presidiul magistratual e dator a încunoșciința despre fiecare insinuare pe ministrul r.u. de interne și pe acusatorul public din Mureș-Oșorhei. §12. Fiecare dintre redactorii unei publicațiuni periodice trebuie să fie în vîrstă de cel puțin 24 ani, să fie cetățean ungar și să poată dispune liber asupra persoanei și averii sale. Sunt excluse dela dreptul de a redacta și a edita publicațiuni periodice persoanele care se găsesc în închisoare – fie preventivă, fie definitivă, - în tot timpul cât sunt în închisoare.»

În prevederile patentei erau cuprinse prevederi explicite privind depunerea cauțiunii și modul ei de operare, dar și despre „pedepsirea respândirii tipăriturilor”: «§24. E a se privi ca respânditor, vrednic de pedeapsă (culpabil) ori-care librar ori vânzător de lucrări de artă, anticar, tipograf, editor proprietar, și ori-cine care face vânzarea de tipărituri de comerț, dacă expediază tipărituri cu cuprins condamnabil ori tipărituri oprite prin o specială dispozițiune pe care o cunoaște, sau dacă prin dispunerea de a se trimite dă prilej la respândire, sau dacă introduce, fie el însuși, fie prin altcineva, astfel de tipărituri pe teritoriul imperului austriac, călcând regulele prescrise pentru import; deasemenea vinovat e ori-cine poartă comerț cu astfel de cărți fără a fi îndreptățit, ori poartă comerț pe ascuns, ori expune astfel de cărți în locuri publice, în localuri de reuniuni de lectură, la bibliotecile de împrumutare, etc., sau dacă dă altuia pentru respândire astfel de publicațiuni.» Patenta conținea prevederi „*Despre confiscare*” (art. VI), „*Despre pedepsele în contra transgresiunilor în procedura de presă*” (art. VII.), „*Despre responsabilitatea pentru cuprinsul penibil al tipăriturilor*” (art. VIII), „*Despre prescripție*” (art. XI). În completare se prezintă și judecătoriile de presă pentru „actele penibile săvîrșite prin presă și care sunt de competența Curții cu jurați”: «Tribunalul r.din Sibiiu, pentru circumscripțiile tribunalelor din: Sibiiu, Făgăraș, Brașov, Sighișoara, Mediaș, Deva și Hațeg, Tribunalul r. din Cluj pentru circumscripțiile tribunalelor din: Cluj, Turda, Gherla, Aiud, Alba-Iulia, Abrud și Dej și Tribunalul r. din Mureș-Oșorhei pentru circumscripțiile tribunalelor din: Mureș-Oșorhei, Năsăud, Bistrița, Szt. György, Kézdi-Vásárhely, Csik Szereda, Gyergyó-Szt.-Miklos și Odorheiu-secuiesc.» Prin prevederile prezentate, legea presei făcea responsabili, solidari pentru un articol, pe toți: redactorul – autor, editorul, proprietarul publicației, tipograful, librarul sau vânzătorul ziarului împlicinat; așa se explică cum și de ce gazetarii români din Transilvania sec. al XIX-lea și-au făcut „ucenicia” în temnițele maghiare.

O statistică a proceselor presei deceniului 1884-1894 remarcă faptul că în acești ani „au fost condamnați 107 inculpați, la 59 ani și obligați la 11840 fl. amendă” (V. Gionea, *Procesele politice de presă ale românilor din Transilvania*)

În lucrarea „**Un memoriu politic - Cestiunea română în Transilvania și Ungaria**” apărută la Tipografia Voința Națională, București, (1895), tribunistul rășinărean Eugen Brote prezenta în Anexa 67-Tabloul proceselor politice făcute românilor în ultimul deceniu 1884 – 1894. Pentru o completă informare, din cele 47 de procese, în 13 procese au fost acuzate publicațiile „**Observatoriul**”, „**Gazeta Transilvaniei**”, „**Romänische Revue**”, „**Luminatorul**” (Timișoara) și „**Dreptatea**”, iar în restul de 34 de procese, cotidianul „**Tribuna**” și tribuniștii.

Prezentăm procesele în ordinea cronologică - în sinteză pentru cele 5 publicații – insistând pe procesele tribuniștilor.

**Procesul de presă nr. 1 din 15 decembrie 1884** - la curtea de jurați din Sibiu - acuzatul fiind George Barițiu, redactor responsabil al ziarului „**Observatoriul din Sibiu**”. Redăm o parte din articolul apărut în 5/17 octombrie 1884, articol ce critica un ordin al ministerului maghiar de culte și instrucțiune publică ce interzicea convocarea congresului bisericii române orientale pentru ziua de 1/13 octombrie, pentru a opri sărbătorirea «**centenarului revoluțiunii lui Horia-Cloșca-Crișan**». Procurorul a incriminat pasajul următor: „Tot așa de convinși suntem, că întreaga națiune română din Austro-Ungaria va proba și de astădată, că are o educațiune politică cu mult mai matură și un tact politic cu mult mai bine dezvoltat, decât să-și părăsească ținuta sa deamănă și impunătoare ce o a observat până acum la toate ocaziunile. Ea scie și simte prea bine, că nu acuma este timpul, ca să sărbătorească și să ridice un monument vizibil în memoria triumvirilor martiri Horia, Cloșca și Crișan, ci atunci, când după Plevna ungurească va recâștiga drepturile sale inalienabile și libertatea ce i-s-a răpit pe nedrept prin pactul dualistic ...”. Curtea de jurați din Sibiu compusă din jurați de naționalitate germană a achitat în unanimitate pe acuzat.» **Procesele 5 și 6** - din 23 martie 1888, privind două articole din „**Gazeta Transilvaniei**” Brașov, acuzată fiind autorul articolului Ștefan Bobancu și redactorul responsabil dr. Andrei Mureșianu; autorul a fost „osândit la 4 luni închisoare de stat și 50 fl. amendă”

(va urma)

**Marius HALMAGHI**

**Sursa online:**

<http://www.tribuna.ro/stiri/actualitate/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xxxix-tribuna-element-de-ordine-si-cultura-patenta-imparateasca-despre-publicatiuni-raspanditori-confiscare--acte-penibile-129199.html>

